

С Т А Н О В И Щ Е

от Проф. д-р Минко Стоев Хаджийски

ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”

на дисертационния труд на **Таня Владимирова Каменова**
на тема **„Роля на социалнопсихологическия тренинг за интегриране
на деца със специални образователни потребности в училищна
среда”**, представен за придобиване на образователна и научна степен
„доктор”, по научна специалност „3.2. Психология”

Актуалността на дисертационния труд се определя от големите промени в социалната и образователни сфери, свързани с интеграцията и адекватното образование на децата с различни увреждания и дефицити. Това е трудна задача не само като реализиране на политика, но и като промени в съдържателен и методически план, изискващи използване на нетрадиционни, нови форми на работа. В този смисъл насочването към Социалнопсихологическия тренинг /СПТ/ е едно оригинално решение, което може да допринесе за постигане на резултати, които надхвърлят образователните цели спрямо тази трудна категория обучаеми.

Психологическото въздействие чрез групови тренингови занимания е идея, до която авторката достига от собствения си опит. Това обаче е свързано с разработване на специфична методика и нейното апробиране за да може СПТ да отговори на специфичните психо-социални нужди на клиентите. Следвайки тази цел, авторката е разработила своя дисертационен труд в обем от 211 страници съдържащ увод, три глави, заключение, две приложения и списък на използваната литература, състоящ се от 159 източника – 104 на кирилица, 53 на латиница, както и 2 интернет сайта.

В увода са посочени целта, задачите, предмета, обекта и е формулирана общата хипотеза. Същите са адекватни на темата, а методиката се разбира имплицитно.

В Първа глава се представя обширно и задълбочено проблема за образованието на децата със специални образователни потребности /СОП/. Прави впечатление доброто познаване на различните му аспекти, включително медицински, психологични и педагогически. Обстойно е разгледана съвременната постановка за интегрираното обучение и неговото прилагане в нашите условия. Направените изводи са в синхрон с изследователската задача, аргументирайки необходимостта от адекватна психо-социална интервенция, включваща и средата.

Втората глава е посветена на разглеждането на СПТ като метод за психологическо помагачо въздействие при деца със СОП. Следвайки подхода от общото към частното, авторката прави преглед на идеите на груповата психотерапия и тяхното прилагане в педагогическата дейност и стига до СПТ като удачен подход за повлияване на различни дефицити и постигане на възможно личностно развитие. Изведени са неговите предимства при работа с деца и юноши въобще. По отношение на децата със СОП авторката аргументира използването на СПТ, като изхожда от най-честите и значими разстройства в психо-социалното им функциониране. Изтъкната е полезността на метода за подобряване на себепознаването, общуването, адаптацията, емоционалното овладяване и контрола на поведението като цяло.

Третата глава представлява същностната част на дисертацията. В нея е развит в подробности създаденият от докторантката модел за СПТ, неговото реализиране и проверка на резултатите чрез оригинално емпирично изследване. Целта, задачите, хипотезата с подхипотези, постановката, организацията и методиката на изследването са правилно определени и описани подробно. Заложено е на експеримента, където самия СПТ е определен като независима променлива, а резултатите от неговото прилагане, съобразно допусканията, като зависими такива. Същите са обработени с подходяща методика и представени таблично и графично в текста на изложението.

Достойнство на работата е цялостната тематична разработка на тренинга, както и дизайна на отделните сесии, които вероятно са съобразени с реалните психологически проблеми и нужди на децата и отговарят на възможностите им. Прилаганите методи като упражнение, дидактическа и ролева игра, както и елементи на арт-терапията са насочени към научаване на нови поведения, психически комфорт, емоционално овладяване и активиране на мисловен процес.

Положително е обстоятелството, че оценката на ефекта е предоставена на субекти извън изследвателя, което увеличава достоверността ѝ.

Добро решение, с оглед на ограничеността на извадката е направения анализ на отделни случаи, което също придава убедителност на изводите. Резултатите по отделните подхипотези са конкретни, ясни и адекватни на допусканията.

Като цяло се доказва заложеното в общата хипотезата твърдение, че при деца със СОП, СПТ е полезен в различни аспекти.

Коректно са посочени ограниченията на изследването, които са свързани с величината на извадката, начинът на оценка на резултатите и влиянията на средата извън тренинговата лаборатория.

Определени са насоки за бъдещи изследвания и са дадени препоръки за използването на СПТ при работа с клиенти със СОП.

В автореферата авторката е посочила своето виждане за приносите, което е отговарящо. Най-значими според мен обаче са разработването на самите тренингови сесии, както и реализирането на идеята за проверка на ефективността на групово-терапевтичен метод чрез експерименталното му прилагане.

В заключение намирам, че дисертационният труд на докторантката Таня Каменова е едно добре замислено и изпълнено изследване по въпрос, който е значим за социалната и психологическа практика. Като идея и резултати може да е полезно при адаптирането на груповите психотерапевтични методи към потребностите на различни групи потребители, включително и такива традиционно определяни като трудни.

Считам, че напълно отговаря на изискванията за научно-образователната степен „доктор” и препоръчвам на уважаемото жури нейното присъждане.

27.02.2017 г.

Член на журито:
/ Минко Хаджийски/